

Phần 1 : Thời Niên Thiếu

Chương 1 : Chợ Đệm Quê Tôi Và Gia Đình Tôi

Quê quán gia đình tôi ở Chợ đệm, làng Tân túc, thuộc tỉnh Long an (trước 1975). Chợ đệm ở cách Sài Gòn - Chợ lớn độ 12 cây số. Nếu đi đường xe từ Sài Gòn - Chợ lớn theo quốc lộ số 4 hướng về Mỹ Tho thì khi vừa xuống dốc cầu Bình điền, rẽ vào phía tay phải, đi mút vào lối 2 cây số là tới Chợ đệm. Sở dĩ có tên Chợ đệm là vì tại vùng này, nhiều thập niên trước kia, đa số dân chúng có nghề thủ công, đan bao bành, đan đệm.

Chợ đệm được tiếng có cháo lòng thật ngon. Mỗi sáng chúa nhật, hoặc ngày lễ, các khách từ Sài Gòn rộn rịp đến Chợ đệm bằng xe hơi hoặc xe gắn máy để ăn điểm tâm và đặc biệt ăn cháo lòng Chợ đệm tại quán Hai Quỳnh hoặc hũ tiếu tại quán Tư Lợi là hai quán ngon và đông khách nhất lúc bấy giờ.

Chợ đệm là cửa ngõ Sài Gòn - Chợ lớn. Vùng này có hệ thống sông ngòi rất dồi dào và thuận lợi cho lưu thông. Các ghe tàu hàng hóa từ miền Tây đến thường ghé Chợ đệm, trạm nghỉ cuối cùng trước khi đi vào Sài Gòn. Có nhiều khi các chủ ghe hàng gặp mối nên bán tất cả hàng tại Chợ đệm. Tại đây có nhiều vựa lúa, vựa gạo, vựa mắm, vựa củi, có nhiều nhà máy xay lúa gạo, v.v... Nhiều dân ở các làng kế cận thường đến Chợ đệm để mua sắm hoặc bỏ hàng, thay vì phải đi đến Sài Gòn - Chợ lớn, xa hơn, tốn kém hơn, nhưng chưa chắc rẻ hơn.

Ba Má tôi lập nghiệp và cư ngụ tại Chợ đệm. Ba tôi gốc ở Bình điền, Rạch Cát, cách Chợ đệm lối 2 cây số. Má tôi gốc ở Chợ Tân Bửu, cách Chợ đệm lối 3 cây số. Ba tôi là nhà giáo, Hiệu trưởng trường tiểu học Tân Nhựt bên kia sông Chợ đệm. Có lẽ Ba tôi làm hiệu trưởng trường này từ khi mới cất. Trường này thật nhỏ, chỉ có hai phòng, nhưng phải dạy thành ba lớp. Một phòng dành cho lớp 3 (*cours enfantin*) do Thầy Tư An dạy. Trong phòng thứ nhì có học sinh của hai lớp, bên mặt là lớp nhì (*cours préparatoire*) và bên trái là lớp nhứt

(*cours élémentaire*). Ba tôi phải dạy cả hai lớp nhì và nhứt trong phòng này.

Mỗi năm, Ba tôi tuyển lựa 5-7 học sinh để thi Tiểu học. Hôm tối trước ngày thi, thí sinh đến nhà Ba tôi để ngủ. Trước đó, Ba tôi kiểm điểm các dụng cụ học sinh đem theo đầy đủ để dự thi... Ba tôi mượn sẵn xe ngựa để chở học sinh đi thi ở Phú Lâm, cách Chợ đệm lối 8 cây số. Cũng ngày đó, Ba tôi mắc bận làm giám khảo nơi trường khác, cho nên Ba tôi nhờ một cha mẹ học sinh đi theo để hướng dẫn các thí sinh. Thường thường các thí sinh đã được lựa chọn đi thi đều đậu hết (5-7 học sinh được lựa chọn trong số lối 20 học sinh lớp nhứt, *cours élémentaire*).

Ba tôi là anh cả trong gia đình, có 3 anh em. Em trai kế là chú Ba Chơn và em gái út là Cô Tư Lựa, hai người em đều ở làng Tân Nhựt, bên kia sông Chợ đệm. Má tôi là chị cả trong gia đình có 7 chị em, ở tại Tân Bửu. Gia đình có khiếu thương mại.

Gia đình Ba Má tôi có 10 người con. Lương thầy giáo thật khiêm tốn. Má tôi phải mua bán để phụ giúp nuôi các con. Má tôi có khiếu thương mại và rất tháo vát. Lúc đầu Má tôi mua bán đồ tạp hóa tại Chợ đệm. Sau này, Má tôi chuyển qua mua bán hàng vải. Nhờ đó, và cũng nhờ cần kiệm lắm mới nuôi được các con. Hai chị lớn của chúng tôi, sau khi học xong trường làng, phải ở nhà để phụ giúp Má tôi trong công việc mua bán, giúp lo công việc cơm nước trong nhà và cũng giúp má tôi để giữ chừng các em nhỏ. Trong làng, Ba Má tôi được nhiều người kính nể, mến thương. Bà con trong làng thường nói “*Gia đình thầy giáo có phước, có đông con, nhưng khéo dạy, và các con đều học hành giỏi.*”

Tôi đã sống trên 20 năm tại Chợ đệm. Sống tại Chợ đệm như sống trong một đại gia đình. Dân trong làng đều biết nhau hết. Mọi

người đều kính nể các thầy: Thầy giáo Chiêu, Thầy Chín Lâm, Thầy Tư An, và Ba tôi: Thầy giáo Côn. Ngoài ra, đặc biệt có Thầy Ba Hình là thầy thuốc Bắc duy nhất chăm sóc sức khỏe cho bà con trong làng trên 30 năm qua, được tất cả dân làng kính mến như bác sĩ gia đình.

Chợ đệm còn có hai kỹ nghệ gia, như Bác Bảy Dư, nhà máy Hữu Khánh, và Bác Tư Trinh, nhà máy Võ Lợi, đã xây cất nhà máy xay lúa gạo khá to, đã biến Chợ đệm thành một làng trù phú, có kỹ nghệ xay lúa gạo. Thêm vào đó, Chợ đệm có nhiều nhân tài, nhiều kỹ sư tốt nghiệp các trường đại học ngoại quốc lúc xưa thường gọi là Bác vật, như các anh Trần Minh,

kỹ sư hầm mỏ Paris, anh Hồ Thông Minh và Phạm Minh Dưỡng, kỹ sư cầu cống Paris, cũng không quên tác giả Hồ Tấn Phát, kỹ sư điện tại Paris, đã phục vụ nhiều năm trong ngành điện tại Việt nam.

Một số thương gia: Chú Ba Xẻn, Chú Một Thêm, Chú Sáu Ngà, Chú Tư Tặng, Anh Hai Xén, Chị Hai Hy, anh Mười Ổm, đã giúp nhiều nền kinh tế Chợ đệm. Sau cùng có anh Võ Bửu Cảnh, đàn anh của tôi, đã ra công sức rất nhiều trong những công tác xã hội và cộng đồng. Anh đã quyên tiền xây cất trường học và giúp học bổng cho những trẻ em học giỏi trong gia đình túng thiếu.